

**საქართველოს უზენაესი სასამართლო
განჩინება
საქართველოს სახელით**

საქმე №330210014404917

საქმე №ას-313-313-2018

№ას-313-313-2018 მ-----ი

**20 აპრილი, 2018 წელი
ქ. თბილისი**

**სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:**

ზურაბ ძლიერიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ეკატერინე გასიტაშვილი, პაატა ქათამაძე

საქმის განხილვის ფორმა – ზეპირი მოსმენის გარეშე

კასატორი – სს „მ-----ი“ (შემდგომში – მოსარჩელე)

მოწინააღმდეგე მხარე – საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო (შემდგომში – მოპასუხე)

გასაჩივრებული განჩინება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 26 დეკემბრის განჩინება

კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება

დავის საგანი – ფულადი ვალდებულების შესრულება, ზიანის ანაზღაურება

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი:

სასარჩელო მოთხოვნა:

1. სს „მ-----მა“ (შემდგომში – მოსარჩელე) სარჩელი აღძრა სასამართლოში საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს (შემდგომში – მოპასუხე) მიმართ და მოითხოვა 519 496 ლარის გადახდა, საიდანაც მოსარჩელის მიერ შესრულებული სამუშაოების ღირებულება შეადგენს 107 385 ლარს, ზიანი – 234 132 ლარს, ხოლო მიუღებელი შემოსავალი – 177 979 ლარს.

სარჩელის საფუძვლები:

2. მოსარჩელის განმარტებით, 2004 წელს მხარეთა შორის გაფორმდა ხელშეკრულება, რომლითაც მოსარჩელეს უნდა შეეკეთებინა მოპასუხის კუთვნილი შენობა-ნაგებობა. სამუშაოების ღირებულება შეადგენდა 1 767 701 ლარს. მოპასუხემ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულება დაარღვია და 107 385 ლარის ღირებულების შესრულებული სამუშაოები არ აანაზღაურა, რითაც მოპასუხეს მიაყენა ზიანი.

მოპასუხის პოზიცია:

3. მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა, რომ სასარჩელო მოთხოვნა ხანდაზმულია.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

4. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 28 იანვრის დაუსწრებელი გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა, მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 519 496 ლარის გადახდა. ამავე სასამართლოს 2015 წლის 18 მარტის განჩინებით დაუსწრებელი გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელად, რაც მოპასუხემ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოების განჩინებების სარეზოლუციო ნაწილი:

5. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 ივნისის განჩინებით მოპასუხის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება გაუქმდა და საქმე დაუბრუნდა იმავე სასამართლოს ხელახლა განსახილველად, რაზეც მოსარჩელემ შეიტანა საკასაციო საჩივარი.

6. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 4 დეკემბრის განჩინებით საკასაციო საჩივარი დარჩა

განუხილველად.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

7. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2016 წლის 23 ივნისის გადაწყვეტილებით სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, რაც მოსარჩელემ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინების სარეზოლუციო ნაწილი და ფაქტობრივ-სამართლებრივი დასაბუთება:

8. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 26 დეკემბრის განჩინებით მოსარჩელის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, ხოლო გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელად შემდეგ გარემოებათა გამო:

9. სააპელაციო პალატა დაეთანხმა გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს, კერძოდ, მოსარჩელის განმარტებით, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს არსებული სახელშეკრულებო ვალდებულებიდან მის მიმართ ასანაზღაურებელი აქვს შესრულებული სამუშაოს ნაწილის ღირებულება – 107 385 ლარი. აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების დასადასტურებლად მოსარჩელემ მიუთითა მტკიცებულებებზე საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ფინანსების მართვის დეპარტამენტის 2005 წლის 20 ოქტომბრისა 2013 წლის 6 აგვისტოს წერილზე, ასევე, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ექსპერტის 2005 წლის 24 აგვისტოს დასკვნაზე.

10. მოსარჩელის მტკიცებით, მოპასუხის მხრიდან ფულადი ვალდებულების არსებობის ფაქტს ადასტურებს, ასევე, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ მოსარჩელისათვის 2006 წლის 28 დეკემბერს დავალიანების ნაწილის – 120 000 ლარის გადარიცხვის ფაქტი.

11. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის (შემდგომში – სსსკ) მე-4 მუხლის შესაბამისად, სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრობითობის საფუძველზე. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული მოთხოვნები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები.

12. საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს 2005 წლის 20 ოქტომბრის წერილის შესაბამისად, სამინისტროს ასანაზღაურებელი აქვს 601 576 ლარი, საიდანაც 300 404 ლარი ირიცხება კრედიტორულ დავალიანებად, ხოლო 301 172 ლარზე ფინანსების მართვის დეპარტამენტში არ არის წარმოდგენილი შესაბამისი დოკუმენტაცია.

13. სააპელაციო პალატამ დაადგინა, რომ 300 404 ლარის სასარჩელო

მოთხოვნაზე, რომელიც, წერილის თანახმად, ირიცხებოდა თავდაცვის სამინისტროს კრედიტორულ დავალიანებად, თელავის რაიონული სასამართლოს 2006 წლის 20 დეკემბრის განჩინებით საქმის წარმოება შეწყდა მოსარჩელის მიერ სარჩელზე უარის თქმის გამო. მოცემულ საქმეშიც ერთ-ერთ სასარჩელო მოთხოვნას წარმოადგენდა 300 404 ლარის თავდაცვის სამინისტროსთვის გადახდის დაკისრება, რომელზეც თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 26 მარტის განჩინებით საქმის წარმოება შეწყდა. შესაბამისად, ეს თანხა მოცემული დავის საგანს აღარ წარმოადგენს. რაც შეეხება დარჩენილ 301 172 ლარს, წერილში პირდაპირი მითითებაა, რომ ამ თანხაზე ფინანსების მართვის დეპარტამენტში არ არის წარმოდგენილი შესაბამისი დოკუმენტაცია. აქედან გამომდინარე, აღნიშნული დოკუმენტი არ წარმოადგენს მოსარჩელის მიმართ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ვალდებულების დამადასტურებელ პირდაპირ და უტყუარ მტკიცებულებას, აუნაზღაუროს მოსარჩელეს ის თანხა, რომლის არსებობაც შესაბამისი ფინანსური დოკუმენტაციით არ არის დადასტურებული.

14. ამასთან, წერილში მითითება არ არის გაკეთებული მოსარჩელე მხარის მიერ მოთხოვნილ 107 385 ლარზე. დასახელებული წერილი ამ თვალსაზრისითაც კერ ასაბუთებს მოთხოვნის საფუძვლიანობას. რაც შეეხება საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს 2013 წლის 6 აგვისტოს წერილს, მისი შინაარსი ბუნდოვანია. იგი ზოგადად ეხება წინა წლებში წარმოქნილი დავალიანებების დაფარვის საკითხს და კონკრეტული მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძვლად ვერ იქნება გამოყენებული.

15. სსსკ-ის 102-ე, 103-ე და 105-ე მუხლების თანახმად, მოსარჩელე, ნარდობის ურთიერთობიდან გამომდინარე, ითხოვს შესრულებული სამუშაოს ღირებულების - 107 385 ლარისა და ამ მოთხოვნის თანმდევი მოთხოვნის, ზიანის – 177 979 ლარის დაკისრებას.

16. სააპელაციო პალატა დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებას, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოება საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ მოსარჩელისათვის 120 000 ლარის გადახდის შესახებ არ გულისხმობს და ადასტურებს სამინისტროს მხრიდან 107 385 ლარის გადახდის ვალდებულების არსებობას. მოპასუხემ 120 000 ლარი გადარიცხვა ნებაყოფლობითი მოქმედების შედეგად, ხოლო 107 385 ლარის მოთხოვნაზე მხარეები დავობენ და მისი არსებობის ფაქტი საჭიროებს შესაბამისი მტკიცებულებებით დადასტურებას. მტკიცების ტვირთი მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელე მხარეს ეკისრება.

17. სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ექსპერტის 2005 წლის 24 აგვისტოს დასკვნის შესაბამისად, ბუნებრივი აირისა და ელექტროენერგიით მომარაგების 107 385 ლარის ღირებულების სამუშაოები თითქმის დამთავრებულია და შესრულებული სამუშაოების აქტები წარმოდგენილი არ არის, ხოლო დასკვნით ნაწილში მითითებულია, რომ მოსარჩელის მიერ შესრულებული სამუშაოების ღირებულება აქტებით (ფორმა №2) შეადგენს 1

466 925 ლარს.

18. მოსარჩელის მტკიცებით, მოპასუხემ აღნიშნული დავალიანება აღიარა 2013 წლის 6 აგვისტოს წერილით, სადაც აღნიშნულია „...წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დასაფარავად შესაბამისი ასიგნებები არაა გამოყოფილი და სამინისტრო მოკლებულია შესაძლებლობას, დააკმაყოფილოს მოთხოვნა“.

19. მოპასუხე მხარე მიუთითებს სარჩელის ხანდაზმულობაზე და განმარტავს, რომ იგივე სადავო ურთიერთობიდან გამომდინარე, ვალდებულების შესრულების მოთხოვნით მოსარჩელემ ჯერ კიდევ 2005 წელს მიმართა სარჩელით თელავის რაიონულ სასამართლოს, სადაც მოსარჩელის მიერ სარჩელზე უარის თქმის გამო შეწყდა საქმის წარმოება. შესაბამისად, მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან გასულია სამწლიანი ხანდაზმულობის ვადა. მოსარჩელე აღნიშნული განმარტების საპირისპიროდ მიუთითებს, რომ ვინაიდან სამინისტრომ 2013 წლის 6 აგვისტოს წერილით აღიარა დავალიანება, ხანდაზმულობის ვადა აღიარებით შეწყდა და ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადა თავიდან უნდა იქნეს ათვლილი. მოსარჩელემ სასამართლოს სარჩელით მიმართა 2013 წლის 13 დეკემბერს, შესაბამისად, მოსარჩელის მოსაზრებით, წერილის გაცემიდან სარჩელით სასამართლოსთვის მომართვამდე სამი წელი არ გასულა, რაც მიუთითებს, რომ სარჩელი არ არის ხანდაზმული.

20. სააპელაციო პალატამ სრულად გაიზიარა გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებაში ასახული მსჯელობა, რომ 2013 წლის 6 აგვისტოს წერილი არ წარმოადგენს სადავო დავალიანების დამადასტურებელ მტკიცებულებას, რაც იწვევს ხანდაზმულობის ვადის შეწყვეტას.

21. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდგომში – სსკ) 128-ე მუხლის პირველი ნაწილისა და 129-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, მოთხოვნის წარმოშობიდან ერთხელ დაწყებული ხანდაზმულობის ვადა შეწყდა მოსარჩელის მიერ თელავის რაიონული სასამართლოსთვის სარჩელით მიმართვის საფუძველზე. მოცემულ საქმეზე 2006 წლის 20 დეკემბრის საქმის წარმოების შეწყვეტის შესახებ განჩინების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, თავიდან დაიწყო სარჩელის ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადის ათვლა. მოსარჩელემ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სარჩელით მიმართა 2013 წლის 13 დეკემბერს.

22. სსკ-ის 132-ე მუხლის თანახმად, სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ ხანდაზმულობის ვადის დენა არ შეწყდა, როდესაც მოსარჩელემ თელავის რაიონულ სასამართლოს მიმართა სარჩელით, რადგან მან მოცემულ სარჩელზე უარი თქვა, შედეგად საქმის წარმოება შეწყდა, ხოლო ახალი სარჩელით მოსარჩელემ სასამართლოს მიმართა 2013 წლის 13 დეკემბერს, ანუ მას შემდეგ, რაც გასული იყო სსკ-ის 129-ე მუხლის პირველი ნაწილით განსაზღვრული სამწლიანი ვადა.

23. სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ მოცემულ დავაზე ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადის დენა უნდა დაიწყოს მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან, როდესაც მოსარჩელემ შეიტყო ან უნდა შეეცყო

უფლების დარღვევის შესახებ. მოსარჩელემ ჯერ კიდევ 2005 წლის 16 ნოემბერს მიმართა სასამართლოს სარჩელით საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიმართ ფულადი ვალდებულების შესრულებისა და ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით. შესაბამისად, ამ დროისთვის მას უკვე მიაჩნდა, რომ მისი უფლება დარღვეული იყო. ამ პერიოდში მოსარჩელისათვის ასევე ცნობილი იყო სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ექსპერტების 2005 წლის 24 აგვისტოს დასკვნის თაობაზე, რაზე მითითებითაც მოსარჩელე ასაბუთებს 107 385 ლარის ღირებულების სამუშაოს შესრულების ფაქტს.

24. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან სასამართლოში მეორე სარჩელის წარდგენის დროისათვის (2013 წლის 13 დეკემბერი) გასულია სამ წელზე მეტი. შესაბამისად, სარჩელი ხანდაზმულია და ამ საფუძვლით არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

კასატორის მოთხოვნა და საფუძვლები:

25. სააპელაციო სასამართლოს განჩინებაზე მოსარჩელემ შეიტანა საკასაციო საჩივარი, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება შემდეგი საფუძვლებით:

26. კასატორმა მიიჩნია, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად განმარტა სსკ-ის 129-ე, 132-ე, 140-ე მუხლები სარჩელის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით, არ გამოიყენა კანონი, რომელიც მოცემულ შემთხვევაში უნდა გამოეყენებინა, კერძოდ, სამუშაოების ფაქტობრივი შესრულების გამო, თავდაცვის სამინისტროს ვალდებულების არსებობასთან დაკავშირებით.

27. კასატორის მოსაზრებით, სააპელაციო პალატამ უაპელაციოდ გაიზიარა ქვემდგომი სასამართლოს მიერ დადგენილი და მოსარჩელის მხრიდან სადავოდ გამხდარი ფაქტები. უდავოდ დადგენილად მიიჩნია, რომ საქართველოს თავდაცვის სამინისტრომ მოსარჩელეს, №3-27/04 ხელშეკრულების შესაბამისად, განხორციელებული კაპიტალური შეკეთებითი სამუშაოებისთვის (რომლის მთლიანი ღირებულება განისაზღვრა 1 767 702 ლარით), აუნაზღაურა 1 166 126 ლარი. ასანაზღაურებელი დარჩა 6 051 576 ლარი, რომლის ნაწილი – 300 404 ლარი ირიცხებოდა თავდაცვის სამინისტროს კრედიტორულ დავალიანებად, ხოლო დარჩენილ 301 172 ლარზე ფინანსების მართვის დეპარტამენტში არ იქნა წარდგენილი შესაბამისი დოკუმენტაცია (3.1.3. პუნქტი). ამის მიუხედავად, სასამართლო გადაწყვეტილების სამართლებრივ დასაბუთებაში მითითებულია, რომ ვალის არსებობა დადასტურებული არ არის. მოპასუხის 2013 წლის 6 აგვისტოს წერილის შეფასებისას სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ აღნიშნული დოკუმენტი მოსარჩელის დირექტორის განცხადებაზე პასუხია, რომელიც არ შეიძლება შეფასდეს ვალის აღიარებად, რადგან არ შეიცავს ვალდებულების სახეს, ოდენობას და სხვა რეკვიზიტებს. სასამართლომ წერილი შეაფასა აპელანტის განცხადებისაგან დამოუკიდებლად.

28. კასატორის მითითებით, აღნიშნული განცხადებით მოთხოვლია ფულადი ვალდებულების შესრულება თავდაცვის სამინისტროს მხრიდან. ამ გარემოების სწორი შეფასება სხვა მტკიცებულებებთან ერთობლიობაში (მათ შორის, ექსპერტიზის დასკვნა სამუშაოთა სრულად შესრულების შესახებ) საქმეზე სხვაგვარი გადაწყვეტილების მიღების საფუძველი იქნებოდა. რეალურად მხარეთა შორის ვალდებულების წარმოშობისა და, შესაბამისად, სარჩელის საფუძველია მხარეთა შორის 2004 წლის 19 ივლისს გაფორმებული №3-22/04 ხელშეკრულება, რომლითაც სახელშეკრულებო თანხა შეადგენდა 1 524 311 ლარს და 2004 წლის 6 სექტემბრის №3-27/04 ხელშეკრულება (სახელშეკრულებო თანხა – 243 3911 ლარი). პირველი ხელშეკრულების ფარგლებში, ფინანსების მართვის დეპარტამენტში წარდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე შესრულებული სამუშაოს ღირებულება ანაზღაურებულია 952 133 ლარით, ასანაზღაურებელია 572 178 ლარი.

29. მეორე ხელშეკრულების ფარგლებში ანაზღაურებულია 213 993 ლარი, ასანაზღაურებელია 29398 ლარი. ორივე ხელშეკრულების სახელშეკრულებო თანხა შეადგენს 1 767 702 ლარს, ანაზღაურებულია 1 166 126 ლარი, ასანაზღაურებელია 601 576 ლარი. 2004 წლის დეკემბერში შემსრულებლის მიერ წარდგენილი იყო შესრულებული სამუშაოების ღირებულება 300 404 ლარის ოდენობით, რომელიც კრედიტორულ დავალიანებად აღირიცხა სამინისტროს შესაბამის სამსახურში, ხოლო სახელშეკრულებო თანხიდან დარჩენილი 301 172 ლარზე სათანადო დოკუმენტები წარდგენილ ვერ იქნა. აღნიშნული გათვლილია ფინანსების მართვის დეპარტამენტის 2005 წლის 20 ოქტომბრის 9/2953 წერილში.

30. კასატორის მითითებით, სააპელაციო პალატამ ექსპერტიზის დასკვნა არ მიიჩნია მოსარჩელის მხრიდან ვალდებულების სრულად და ჯეროვნად შესრულების დამადასტურებელ მტკიცებულებად. აღნიშნული ექსპერტიზის დასკვნით დადგენილია, რომ შესრულებული სამუშაოების ჯამური ღირებულება შეადგენს 1 466 925 ლარს. შესრულებული სამუშაოების ნაწილზე თავდაცვის სამინისტროში არ არის წარდგენილი აქტები. სასამართლოს მიერ გათვალისწინებული არ არის, რომ მოსარჩელის მიერ ფაქტობრივად შესრულებული ვალდებულება სამინისტროსთვის სამუშაოს ღირებულების ანაზღაურების ვალდებულებას წარმოშობს. ამ ნაწილში სასამართლოს მსჯელობა ემყარება იმას, რომ თავდაცვის სამინისტრომ მოსარჩელეს გადაურიცხა 120 000 ლარი, რაც არ გულისხმობს სამინისტროს მიერ 107 385 ლარის გადახდის ვალდებულების არსებობას. მოსარჩელეს სამინისტრომ 120 000 ლარი გადაუხადა ნებაყოფლობით, ხოლო 107 385 ლარი არის სადავო და მისი არსებობის მტკიცების ტვირთი მოსარჩელეს აკისრია. ეს სამუშაოები მან შეასრულა ხელშეკრულების ფარგლებში და არა უსაფუძვლოდ (დავლების გარეშე). თუ რეალურად არსებობს კონკრეტული შესრულებული სამუშაო და მოწინააღმდეგე მხარე თავს არიდებს თანხის გადახდას სხვადასხვა სამართლებრივი ხერხებით (მათ შორის ხანდაზმულობით, აქტების არქონით და ა.შ), მაშინ არსებობს უსაფუძვლოდ გამდიდრება. მტკიცებულებების

ერთობლივად სათანადოდ შეფასების შემთხვევაში სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს საინჟინრო-ტექნიკური ექსპერტიზით და, სხვა ფაქტებთან ერთად, დადგენილია, რომ ფაქტობრივად შესრულებული 107 385 ლარის ღირებულების სამუშაო №2 ფორმაში არ არის ასახული. აღნიშნულ თანხას შეადგენს სახელშეკრულებო თანხის – 301 172 ლარის ნაწილს, რაზეც სათანადო დოკუმენტები არ იყო წარდგენილი სამინისტროში.

31. სასამართლომ სრულად გაიზიარა მოპასუხის როგორც მოთხოვნის გამომრიცხავი, ისე განხორციელების შემაფერხებელი (ხანდაზმულობა) შესაგებელი. შესაბამისად, სარჩელზე უარის თქმის ერთერთი საფუძველია მოთხოვნის ხანდაზმულობა. სარჩელის ხანდაზმულად მიჩნევისათვის სასამართლოს არ ჰქონდა ფაქტობრივი საფუძველი, რადგან 2013 წლის 6 აგვისტოს წერილში სამინისტრო პასუხობს, რომ წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვასთან დაკავშირებით თანხა მიმდინარე ბიუჯეტით გათვალისწინებული არ არის. მოპასუხე პასუხობს, რომ აღნიშნული საფუძველით ვერ გადაუხდის ძველ დავალიანებას. ამის მიუხედავად, სააპელაციო სასამართლომ ეს დოკუმენტი ბუნდოვნად მიიჩნია. კონკრეტული დოკუმენტის ბუნდოვნების შემთხვევაში გადაწყვეტილების მიღება უნდა მოხდეს სხვა მტკიცებულებათა ერთობლიობაში. ხანდაზმულობის უარსაყოფად აღნიშნული წერილი არის დოკუმენტი, რომელიც ვალის აღიარების ტოლფასია.

32. კასატორის მოსაზრებით, სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია მოსარჩელის უძრავ-მოძრავი ქონების დაყადაღების ფაქტი 159 157 ლარის ოდენობით არსებული საგადასახადო ვალდებულების გამო, მაგრამ არ გაიზიარა ფაქტობრივი გარემოება სამუშაოების შესრულების შესახებ, რის საფუძველზეც წარმოიქმნა აღნიშნული საგადასახადო დავალიანება (დამკვეთისგან ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო).

33. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 28 მარტის განჩინებით საკასაციო საჩივარი მიღებულ იქნა წარმოებაში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 396-ე მუხლით და ამავე კოდექსის 391-ე მუხლის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად. ამავე განჩინებით კასატორს სახელმწიფო ბაჟის – 8000 ლარის ანაზღაურება გადაუვადდა საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

34. საკასაციო სასამართლომ, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის შესაბამისად, შეამოწმა საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის საკითხი და თვლის, რომ იგი დაუშვებლად უნდა იქნეს მიჩნეული შემდეგ გარემოებათა გამო:

35. სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მხარეთა შორის არებობდა

ნარდობის სახელშეკრულებო-სამართლებრივი ურთიერთობა.

36. მოსარჩელის პრეტენზია მდგომარეობს იმაში, რომ მოპასუხეს გააჩნია 107 385 ლარის ღირებულის შესრულებული სამუშაოს აუნაზღაურებელი დავალიანება.

37. მოცემული საკასაციო საჩივრით მხარემ სადავოდ განადა სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობის საკითხი და მიიჩნია, რომ სააპელაციო პალატამ საქმეზე წარმოდგენილი მტკიცებულებები ერთობლიობაში არ შეაფასა, შედეგად კი არასწორი გადაწყვეტილება მიიღო.

38. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი გარკვეულ შეზღუდვებს აწესებს საკასაციო საჩივრის დასაშვებობასთან დაკავშირებით, კერძოდ, 391-ე მუხლის მეხუთე ნაწილის შესაბამისად, საკასაციო საჩივარი ქონებრივ ან არაქონებრივ დავაზე დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ: ა) საქმე მოიცავს სამართლებრივ პრობლემას, რომლის გადაწყვეტაც ხელს შეუწყობს სამართლის განვითარებას და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას; ბ) საქართველოს უზენაეს სასამართლოს მანამდე მსგავს სამართლებრივ საკითხზე გადაწყვეტილება არ მიუღია; გ) საკასაციო საჩივრის განხილვის შედეგად მოცემულ საქმეზე სავარაუდოა მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება; დ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან; ე) სააპელაციო სასამართლომ საქმე განიხილა მატერიალური ან/და საპროცესო სამართლის ნორმების მნიშვნელოვანი დარღვევით, რასაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე; ვ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციას და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს; ზ) გასაჩივრებულია სააპელაციო სასამართლოს მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ან განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების თაობაზე.

39. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ წარმოდგენილი საკასაციო საჩივარი არ არის დასაშვები სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლით გათვალისწინებული არც ერთი ზემოთ მითითებული საფუძვლით.

40. საკასაციო საჩივარში მითითებული პრეტენზიებიდან საკასაციო პალატა ყურადღებას გაამახვილებს მხოლოდ იმ პრეტენზიებზე, რომლებიც მოცემული დავის გადასაწყვეტად სამართლებრივად მნიშვნელოვანია. ამასთან, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პარაგრაფი ავალდებულებს სასამართლოს, დაასაბუთოს თავისი გადაწყვეტილება, რაც არ უნდა იქნეს გაგებული თითოეულ არგუმენტზე დეტალური პასუხის გაცემად.

41. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა გულისხმობს დროის გარკვეულ მონაკვეთს, რომლის განმავლობაშიც

პირს, რომლის უფლებაც დაირღვა, შესაძლებლობა აქვს, მოითხოვოს საკუთარი უფლებების სამართლებრივი გზით (იძულებით) განხორციელება ან დაცვა. ამ ვადის გაშვება კი გულისხმობს ამ პირთა მიერ ასეთი შესაძლებლობის გამოყენების უფლების მოსპობას, გაქარწყლებას. „მხარეთა სასარჩელო შესაძლებლობები ხშირად არის ვადით შეზღუდული. სამოქალაქო სამართალში სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ პირი კარგავს უფლების სასამართლო გზით დაცვის შესაძლებლობას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2003 წლის 30 აპრილის გადაწყვეტილება №1/3/161 საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ოლღა სუმბათაშვილი და იგორ ხაპროვი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“).

42. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ სსკ-ის 128 მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, ხანდაზმულობის ვადა ვრცელდება სხვა პირისაგან რაიმე მოქმედების შესრულების ან მოქმედებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნის უფლებაზე. ხანდაზმულობის ვადების დაწესებით კანონმდებლის მიზანია, გამორიცხოს კრედიტორის უფლების განხორციელების არათანაზომიერად ან ბოროტად გამოყენების საფრთხე. გარდა ამისა: ა) ხანდაზმულობის ვადა სასამართლოს უმსუბუქებს ფაქტების დადგენისა და შესწავლის პროცესს და ამ გზით ხელს უწყობს დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოტანას; ბ) ხელს უწყობს სამოქალაქო ბრუნვის სტაბილიზაციას; გ) აძლიერებს სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის სუბიექტების ურთიერთკონტროლსა და იძლევა დარღვეული უფლების დაუყოვნებლივ აღდგენის სტიმულიზაციას (იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს რეკომენდაციები სამოქალაქო სამართლის სასამართლო პრაქტიკის პრობლემატურ საკითხებზე, თბილისი, 2007, გვ.63; შდრ. სუსგ 11.06.2012წ. საქმე №ას-547-515-2012).

43. ხანდაზმულობის ვადის გასვლით ისპობა სასამართლოს ან სხვა ორგანოს მეშვეობით პირის მოთხოვნის იძულებით განხორციელების შესაძლებლობა, მაგრამ არა სასამართლოსათვის ან სხვა ორგანოსათვის მიმართვის უფლება. სასამართლოსათვის ან სხვა ორგანოსათვის მიმართვის უფლება რაიმე დროით შეზღუდული არ არის. პირს ყოველთვის შეუძლია წარადგინოს მოთხოვნა მაშინაც კი, როცა ხანდაზმულობის ვადა გასულია. ხანდაზმულობის ვადა სპობს უფლების იძულებით განხორციელების შესაძლებლობას მატერიალური და არა პროცესუალური თვალსაზრისით. ხანდაზმულობის ვადის საფუძველია უფლების დარღვევა, რომელიც შესაძლოა კანონიდან გამომდინარეობდეს ან ხელშეკრულების საფუძველზე წარმოიშვას. ხანდაზმულობის ვადების გათვალისწინება სასამართლოს მიერ ხორციელდება არა საკუთარი ინიციატივით, არამედ მხოლოდ საქმის განხილვაში მონაწილე მხარეების (მხარის) მიერ აღნიშნულზე მითითების შემთხვევაში.

44. სააპელაციო პალატამ დაადგინა, რომ 300 404 ლარის სასარჩელო მოთხოვნაზე, რომელიც, წერილის თანახმად, ირიცხებოდა თავდაცვის სამინისტროს კრედიტორულ დავალიანებად, თელავის რაიონული

სასამართლოს 2006 წლის 20 დეკემბრის განჩინებით საქმის წარმოება შეწყდა მოსარჩელის მიერ სარჩელზე უარის თქმის გამო. მოცემულ საქმეშიც ერთ-ერთ სასარჩელო მოთხოვნას წარმოადგენდა 300 404 ლარის თავდაცვის სამინისტროსთვის გადახდის დაკისრება, რომელზეც თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 26 მარტის განჩინებით საქმის წარმოება შეწყდა.

45. მოცემულ შემთხვევაში სააპელაციო პალატამ დაადგინა, რომ მოსარჩელემ ჯერ კიდევ 2005 წლის 16 ნოემბერს მიმართა სასამართლოს სარჩელით საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიმართ ფულადი ვალდებულების შესრულებისა და ზიანის ანაზღაურების თაობაზე. შესაბამისად, აღნიშნულ პერიოდში მისთვის ცნობილი იყო დარღვეული უფლების შესახებ. ამავე პერიოდში მოსარჩელემ შეიტყო სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ექსპერტების 2005 წლის 24 აგვისტოს დასკვნის თაობაზე, რაზე მითითებითაც იგი ასაბუთებდა 107 385 ლარის ღირებულების სამუშაოს შესრულების ფაქტს.

46. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ კასატორს დასაშვები და დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია სააპელაციო პალატის იმ მსჯელობის უარსაყოფად, რომ სასარჩელო ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადის დენა უნდა დაიწყოს მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან, როდესაც მოსარჩელემ შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ.

47. ხანდაზმულობის ვადის დენის დაწყება დაკავშირებულია სუბიექტურ ფაქტორთან ანუ იმ მომენტთან, როცა დაზარალებულმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო თავისი უფლების დარღვევის შესახებ, ამასთან ივარაუდება, რომ მან დარღვევის განხორციელებისთანავე შეიტყო აღნიშნულის შესახებ. საწინააღმდეგოს მტკიცების ტვირთი მოსარჩელეს აწევს (იხ. სუსგ №ას-988-1021-2011, 15.11.2011წ.).

48. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადები, ასევე, მიიჩნევა საქმის სწორად გადაწყვეტის ერთ-ერთ ეფექტურ გარანტიად, კერძოდ: გადაწყვეტილება ეფუძნება მხარეთა მიერ წარდგენილ მტკიცებულებებს, შესაბამისად, მტკიცებულებათა უტყუარობა, მათი ვარგისიანობის, ნამდვილობის უტყუარად დადგენის შესაძლებლობა უმნიშვნელოვანესია სწორი და ობიექტური გადაწყვეტილების მისაღებად, სამართალწარმოებაში შეცდომის თავიდან აცილება უპირველესი მიზანია. ამასთან, ხანგრძლივი დროის გასვლამ შეიძლება გამოიწვიოს მტკიცებულებების შეცვლა ან მათი მოპოვების უკიდურესად გართულება, ზოგჯერ კი – განადგურება, რაც, საბოლოო ჯამში, გაართულებს სადავოდ გამხდარი მტკიცებულებების საიმედოობის დადგენას. როდესაც ხანგრძლივი დროა გასული იმ მოვლენიდან, რომელმაც სადავო გარემოებები წარმოშვა, მაღალია ალბათობა, რომ მტკიცებულებები, რომლებიც ადრე არსებობდა, შეიძლება დაკარგული ან სახეშეცვლილი იყოს, ასევე, გაფერმკრთალდება მოწმეთა მეხსიერება, რომელთა ჩვენებებს სასამართლო დავის გადაწყვეტისას უნდა დაეყრდნოს, გაიზრდება სავარაუდო, არასანდო მტკიცებულებათა რიცხვი. შედეგად, მეტი ალბათობით, შეიქმნება ნიადაგი

საქმის ფაქტობრივი გარემოებების არაობიექტური შეფასებისათვის. ხანდაზმულობის ვადა წარმოადგენს მცდელობას, დაიცვას მხარეები ასეთი საფრთხეებისაგან.

49. სსკ-ის 144-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ ვალდებული პირი უფლებამოსილია უარი თქვას მოქმედების შესრულებაზე.

50. ზემოთ ჩამოთვლილი ლეგიტიმური მიზნების არსებობას იზიარებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოც. 1996 წლის 22 ოქტომბრის გადაწყვეტილებაში საქმეზე – „სტაბინგი და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“ სასამართლო განმარტავს: „... ხანდაზმულობის ვადები ემსახურება რამდენიმე მნიშვნელოვან მიზანს, კერძოდ, სამართლებრივ განსაზღვრულობას და საბოლოობას, პოტენციური მოპასუხეების დაცვას ძველი სარჩელებისაგან, რომლებისგან თავის დაცვაც შეიძლება რთული აღმოჩნდეს და უსამართლობის თავიდან აცილებას, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას, თუ სასამართლოები იძულებული გახდებიან, გადაწყვიტონ საქმეები, რომლებიც შორეულ წარსულში მოხდა, იმ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, რომლებიც შესაძლოა, დროის გასვლის გამო არასაიმედო ან არასრული იყოს“ (პარ.51).

51. ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ მართებულად ჩათვალა, რომ მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან – 2005 წლის აგვისტოდან სასამართლოში სარჩელის წარდგენის დროისათვის – 2013 წლის 13 დეკემბრისათვის ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადა გასული იყო.

52. სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმე არ არის განხილული მნიშვნელოვანი მატერიალური ან/და საპროცესო დარღვევებით, ვერც კასატორი მიუთითებს რაიმე ისეთ დარღვევაზე, რომელსაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე, რის გამოც საკასაციო საჩივარს არა აქვს წარმატების პერსპექტივა.

53. კასატორმა ვერ დაასაბუთა, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციასთან და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალთან წინააღმდეგობაში მოდის.

54. ამასთან, საკასაციო საჩივრის განხილვისა და საკასაციო სასამართლოს ახალი გადაწყვეტილების მიღების საჭიროება არ არსებობს არც სამართლის განვითარებისა და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბების აუცილებლობის თვალსაზრისით და არც იმ საფუძვლით, რომ საკასაციო სასამართლოს მსგავს საკითხზე ჯერ არ უმსჯელია და გადაწყვეტილება არ მიუღია. შესაბამისად, მოცემულ საქმეზე არ არსებობს ვარაუდი, რომ საკასაციო საჩივრის განხილვის შემთხვევაში მოსალოდნელია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს უკვე არსებული პრაქტიკისაგან განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება.

55. ამავდროულად, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება არ განსხვავდება

საკასაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი პრაქტიკისაგან.

56. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის საფუძველზე, საკასაციო სასამართლო არ არის უფლებამოსილი, დაუშვას წარმოდგენილი საკასაციო საჩივარი, რის გამოც მას უარი უნდა ეთქვას განხილვაზე.

57. სსსკ-ის 401-ე მუხლის მესამე ნაწილის თანახმად, თუ საკასაციო საჩივარი დაუშვებლად იქნება მიჩნეული, პირს დაუბრუნდება მის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 70%. ამდენად, საკასაციო პალატა თვლის, რომ კასატორს უნდა დაეკისროს საკასაციო სასამართლოს მიერ გადავადებული სახელმწიფო ბაჟის – 8000 ლარის 30%-ის – 2400 ლარის გადახდა სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე, 401-ე მუხლებით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა:

1. სს „მ-----ის“ საკასაციო საჩივარი დარჩეს განუხილველად დაუშვებლობის გამო.

2. კასატორ სს „მ-----ს“ (საიდენტიფიკაციო კოდი №-----) სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ (**ქ.თბილისი, „სახელმწიფო ხაზინა“, ბანკის კოდი TRESGE22, მიმღების ანგარიშის №200122900, სახაზინო კოდი 300773150**) დაეკისროს საკასაციო სასამართლოს მიერ გადავადებული სახელმწიფო ბაჟის – 8000 ლარის 30%-ის – 2400 ლარის გადახდა.

3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

თავმჯდომარე

ზ. ძლიერიშვილი

მოსამართლეები:

ე. გასიტაშვილი

პ. ქათამაძე

